

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

“ ” 20 16 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАТИНА

Галузь знань 0203 Гуманітарні науки

Напрямок підготовки 6.020301 «Філософія»

Інститут філології

2016 – 2017 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02130554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2803
[Підпис] _____
20 16 р.

Робоча програма з дисципліни “Латина ” для студентів II курсу за напрямом підготовки 6.020301 “Філософія”, галузі знань: 0203 “Гуманітарні науки”, 2016 р. – 29 с.

Розробник:

Санжарова Г.Ф., старший викладач кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства.

Протокол від “_14_” вересня 2016 року №_2_

/ Завідувач кафедри романської філології
та порівняльно-типологічного мовознавства

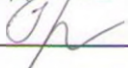

(Махачашвілі Р.К.)

Структура програми типова.

Години відповідають навчальному плану.

Заступник директора Інституту філології
з науково-методичної та навчальної роботи

(Заяць Л.І.)

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	7
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I.</i>	9
<i>Змістовий модуль II.</i>	11
IV. Навчально-методична карта дисципліни “Латина”.....	13
V. Плани практичних занять.	14
VI. Завдання для самостійної роботи.....	22
VII. Система поточного та підсумкового контролю.	27
VIII. Методи навчання.	28
IX. Методичне забезпечення курсу	28
X. Рекомендована література	
Основна.	29
Додаткова.	29

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робочу навчальну програму з дисципліни “Латина ” укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни “Латина ”, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вивчення латинської мови на філософському факультеті пов’язане зі спеціальними дисциплінами, без яких неможлива фактична підготовка майбутніх спеціалістів. Курс, який розраховано на один семестр, передбачає викладення базових положень з фонетики, морфології та синтаксису латинської мови. Практична частина курсу орієнтована на засвоєння студентами лексики і граматики, окремих словотворчих елементів, аналітичне читання та переклад, а також роботу зі словником. Враховуючи значення перекладу як основного засобу засвоєння граматичного матеріалу, в кожному занятті подано як окремі вирази, так і зв’язні тексти для перекладу. Окремі вислови становлять переважно висловлювання античних діячів, філософів, ораторів, цитати з творів римських юристів, а також сентенції, що стали надбанням світової культури. Читання навчальних текстів і виконання лексико-граматичних вправ передбачають закріплення граматичних правил, засвоєння синтаксису, аналіз і розуміння тексту, вироблення практичних навичок роботи студента зі словником.

Метою навчальної дисципліни є виробити у студентів навички перекладу латиномовних історичних джерел: хронік, юридичних пам’яток тощо.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- формування у студентів теоретичних знань про систему і структуру латинської мови, її основні морфологічні категорії, граматичні форми та синтаксичні конструкції;
- висвітлення основних механізмів словотвору в латинській мові.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути **навичок та вмінь:**

- застосовувати набуті знання при читанні, перекладі та лексико-синтаксичному аналізі фрагментів творів античних авторів;
- знати напам'ять латинські сентенції, необхідний мінімум яких визначається програмою;
- читати та перекладати оригінальні тексти.

Практична спрямованість процесу навчання передбачає самостійну та індивідуальну роботу студентів над рекомендованою літературою, аналіз проблемних питань і виконання завдань, передбачених програмою дисципліни. У міру накопичення теоретичних знань самостійна робота студентів буде включати опрацювання фрагментів творів античних авторів історичного, спрямування, на матеріалі яких передбачено повторення вивченої лексики і найбільш типових граматичних явищ.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 60 годин, із них 32 год. – аудиторних: 28 год. – практичні заняття, 4 год. підсумкового модульного контролю. На самостійну роботу студента дається 28 год.

Вивчення дисципліни “Латина ” завершується складанням заліку.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: лексична і граматична будова латинської мови.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>60 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>2 години</i></p>	<p>Галузь знань 0203 “Гуманітарні науки ”</p> <p>Для напряму підготовки 6.020301 “Філософія*”</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 4</p> <p>Аудиторні заняття: 32 години, із них:</p> <p>Практичні заняття: 28 годин</p> <p>Модульний контроль: <i>4 години</i></p> <p>Самостійна робота: 28 годин</p> <p>Підсумковий модульний контроль: <i>залік</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин				
		Разом	Аудиторних	Практичних	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I.						
Фонетика та основи латинської морфології.						
1.	Роль латинської мови та римської культури для Європи. Фонетика. Графіка. Латинський алфавіт. Правила вимови та наголосу.		2	2		
2.	Загальні відомості про частини мови. Іменник, його граматичні категорії. Перша відміна іменників. Прийменники. Особові займенники. Зворотній займенник.		2	2	2	
3.	Дієслово, його граматичні категорії. Основні форми дієслова. Наказовий спосіб. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану. Синтаксис пасивної конструкції. Інфінітиви теперішнього часу пасивного стану.		2	2	2	
4.	Друга відміна іменників. Прикметники першої та другої відмін. Присвійні займенники. Займенникові прикметники. Вказівні займенники.		2	2	2	
5.	Часи системи інфекта: минулий та майбутній час недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану. Дієслова складені з esse.		2	2	2	
6.	Третя відміна іменників. Три типи іменників третьої відміни.		2	2	2	
7.	Прикметники третьої відміни. Дієприкметник теперішнього часу дійсного способу активного стану. Ступені порівняння прикметників. Прислівники. Творення прислівників від прикметників. Ступені порівняння прислівників.		2	2	2	
8.	Четверта та п'ята відміни іменників. Система				2	

	ВІДМІН.					
<i>Разом</i>		30	16	14	14	2
Змістовий модуль II.						
Морфологія та основи синтаксису.						
9.	Займенники: вказівні, питальні, відносні, означальні, неозначені, заперечні.				2	
10.	Часи системи перфекта активного та пасивного стану: минулий, давноминулий та майбутній час II доконаного виду дійсного способу. Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова. Недостатні дієслова. Безособові дієслова. Віддієслівні іменні форми. Герундій та герундив.		4	4	4	
11.	Числівник. Творення, відмінювання кількісних, порядкових числівників. Синтаксис числівників. Римський календар.		2	2	2	
12.	Інфінітиви. Інфінітивні звороти. Знахідний з інфінітивом. Accusativus cum infinitivo. Називний з інфінітивом. Nominativus cum infinitivo.		2	2	4	
13.	Умовний спосіб. Форми кон'юнктива. Функції кон'юнктива у незалежних реченнях. Gaudeamus.		2	2	2	
14.	Синтаксис складного речення. Підрядні речення зі сполучниками ut (ne). Підрядні речення часу. Читання, переклад та лексико-синтаксичний аналіз фрагментів творів античних авторів.		4	4	2	
<i>Разом</i>			16	14	14	2
<i>Разом за навчальним планом</i>		60	32	28	28	4

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль I. Фонетика та основи латинської морфології.

Тема 1.

Практичне заняття 1 (2 год.);

Історія і значення вивчення латинської мови. Роль латинської мови та римської культури для Європи. Фонетика. Графіка.

Латинський алфавіт. Правила вимови та наголосу. Поділ слів на склади. Довгота та короткість складів. Довгота за природою. Суфікси з довгими та короткими голосними.

Основні поняття теми: : індоєвропейські мови, літературна мова, розмовна мова, архаїчний період, класична латина, середньовічна латина, латинська термінологія, буквосполучення, дифтонг, довгота складу, наголос.

Тема 2.

Практичне заняття 2 (2 год.); самостійна робота (2 год.)

Загальні відомості про частини мови. Іменник, його граматичні категорії. Перша відміна іменників. Дієслово *esse*. Заперечення. Синтаксис простого речення. Прийменники. Вживання прийменників з акузативом та аблативом. Особові займенники. Зворотній займенник.

Основні поняття теми: граматична категорія, відміна, словникова форма, основа, флективний тип мов, прийменники первинні, прийменники вторинні.

Тема 3.

Практичне заняття 3 (2 год.); самостійна робота (2 год.)

Дієслово, його граматичні категорії. Основні форми і основи латинського дієслова. Розподіл дієслів на чотири дієвідміни. Часи системи інфекта і перфекта. Наказовий спосіб. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану. Особові закінчення та особливості відмінювання дієслів 1-4 дієвідмін. Синтаксис пасивної конструкції. Граматичний аналіз і переклад простого речення із присудком у пасивному стані. Інфінітив теперішнього часу пасивного стану.

Основні поняття теми: граматична категорія, основні форми дієслова (словникові форми), дієвідміна, інфінітив, основа, спосіб, стан, час, система інфекта, система перфекта.

Тема 4.

Практичне заняття 4 (2 год.); самостійна робота (2 год.)

Друга відміна іменників. Особливості відмінювання іменників чоловічого та середнього роду. Морфологічний розбір іменника. Граматичні категорії прикметника. Прикметники першої та другої відмін. Їх історичні основи. Правила відмінювання прикметників I-II відмін. Присвійні займенники. Займенникові прикметники. Узгодження прикметників та займенників з іменниками. Морфологічний розбір прикметника.

Основні поняття теми: відміна, відмінок, рід, граматична категорія, словникова форма.

Тема 5.

Практичне заняття 5 (2 год.); самостійна робота (2 год.)

Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану. Imperfectum indicativi activi et passivi. Майбутній час недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану. Futurum I indicativi activi et passivi. Дієслова складені з esse. Морфологічний розбір дієслова.

Основні поняття теми: граматична категорія, вид, час, дієвідміна, інфінітив, основа.

Тема 6.

Практичне заняття 6 (2 год.); самостійна робота (2 год.)

Третя відміна іменників. Визначення іменників третьої відміни, поділ іменників на три групи. Приголосний тип відмінювання. Голосна група. Мішана група. Особливості відмінювання деяких іменників третьої відміни.

Основні поняття теми: практична основа, відміна, сигматичний, асигматичний тип, рівноскладовий, нерівноскладовий іменник, голосний, приголосний і мішаний типи відмінювання словникова форма, основа.

Тема 7.

Практичне заняття 7 (2 год.); самостійна робота (2 год.)

Прикметники третьої відміни. Визначення прикметників третьої відміни, їх поділ на три групи (прикметники трьох, двох та одного закінчення), словниковий запис прикметників. Узгодження прикметників з іменниками.

Дієприкметник теперішнього часу дійсного способу активного стану. Ступені порівняння прикметників. Прислівники.

Основні поняття теми: прикметник, родові закінчення. основа інфекта,

суфікс, звичайний, вищий, найвищий ступені порівняння, суплетивні ступені порівняння, самостійні прислівники, похідні прислівники.

Тема 8.

Самостійна робота (2 год.)

Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників.

Відмінювання іменників четвертої та п'ятої відмін. Винятки. Система відмін.

Основні поняття теми: відміна, граматична категорія, рід, число, відмінок, словникова форма.

Змістовий модуль II **Морфологія та основи синтаксису.**

Тема 9.

Самостійна робота (2 год.)

Розряди займенників за значенням і граматичними ознаками. Займенники означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Утворення і відмінювання займенників. Морфологічний аналіз займенника.

Основні поняття теми: розряд, словникова форма, парадигма відмінювання, відносний займенник, вказівний займенник, заперечний займенник, неозначений займенник, означальний займенник.

Тема 10.

Практичні заняття 8-9 (4 год.); самостійна робота (4 год.)

Часи системи перфекта активного стану та пасивного стану: Perfectum, Plusquamperfectum et futurum II indicativi activi et passivi. Дієприкметник минулого часу. Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова. Недостатні дієслова. Безособові дієслова. Віддієслівні іменні форми. Герундій та герундив

Основні поняття теми: система перфекта, доконаний вид, перфект, плюсквамперфект, футурум, регулярні дієслова, неправильні дієслова, відкладні дієслова, герундій, герундив.

Тема 11.

Практичне заняття 10 (2 год.); самостійна робота (2 год.)

Числівник. Розряди числівників. Творення, відмінювання кількісних і порядкових числівників. Синтаксис числівників. Римський календар.

Основні поняття теми: числівник, кількісні числівники, складені числівники, дробові числівники.

Тема 12.

Практичне заняття 11 (2 год.); самостійна робота 4 год.)

Інфінітивні звороти. Форми інфінітива. Знахідний з інфінітивом
Називний з інфінітивом. Особливості аналізу та перекладу
синтаксичних конструкцій.

Основні поняття теми: типи інфінітивів; інфінітивні звороти, підрядне речення, синтаксична конструкція.

Тема 13.

Практичне заняття 12 (2 год.); самостійна робота (2 год.)

Умовний спосіб. Творення кон'юнктива. Функції кон'юнктива у незалежних реченнях. Вивчення гімну студентів *Gaudeamus*.

Основні поняття теми: умовний спосіб, кон'юнктив спонукання, побажання, складнопідрядне речення.

Тема 14.

Практичні заняття 13-14 (4 год.); самостійна робота (2 год.)

Синтаксис складного речення. Підрядні речення зі сполучниками *ut (ne)*. Підрядні речення із сполучником *cum*. Непряме питання. Умовні речення.

Читання, переклад та лексико-синтаксичний аналіз фрагментів творів античних авторів.

Основні поняття теми: узгодження часів, складнопідрядне речення, непряме питання, підрядне речення.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ “ЛАТИНА”

Разом: 60 год.: практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 28 год., 4 год. – модульний контроль

Модулі	Змістовий модуль I							Змістовий модуль II						
Назва модуля	Фонетика та основи латинської морфології.													
Кількість балів за модуль	107 балів							107 балів						
Теми лекцій та практичних занять	Фонетика. Латинський алфавіт.	Іменник. Категорії. I відміна	Дієслово. Наказовий спосіб. Теперішній час.	Друга відміна іменників. Прикметники I-II відмін.	Минулий та майбутній час недоконаного виду дійсного способу.	Третя відміна іменників.	Прикметники третьої відміни. Ступені порівняння прикметників.	Часи системи перфекта активного стану.	Часи системи перфекта пасивного стану.	Числівник. Римський календар.	Інфінітиви. Знахідний, називний з інфінітивом. Називний з інфінітивом.	Умовний спосіб. Функції кон'юнктив у незалежних реченнях.	Синтаксис складного речення: підрядні мети, часу.	Узгодження часів. Непряме питання. Підрядні умовні речення.
Бали за присутність та роботу на заняттях	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Самостійна робота	5 балів							5 балів						
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота №1 (25 балів)							Модульна контрольна робота №2 (25 балів)						

Разом: 214 балів (коефіцієнт – 2,14)

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I.

Практичне заняття 1 (2 год.)

Тема: Історія і значення вивчення латинської мови. Графіка та фонетика.

Мета та короткий зміст: Роль латинської мови та римської культури для Європи. Латинська мова – основа сучасних європейських мов. Показати необхідність курсу, ознайомити студентів з предметом та історією виникнення і розвитку латини. Дати поняття про мертві мови. Показати специфіку латини як основи сучасних європейських мов та європейської філософської традиції.

Навчити читати та писати латинською мовою, правильно ставити наголос у словах. Латинський алфавіт. Вимова голосних та приголосних. Дифтонги. Буквосполучення. Історія змін вимови латинських звуків. Умовність сучасних правил читання латинських звуків. Наголос. Довгота та короткість складів. Історична довгота.

Усне опитування.

Фонетичні вправи.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 10-13.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 6-2.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 12-18.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичне заняття 2 (2 год.)

Тема: Загальні відомості про частини мови. Іменник. Граматичні категорії іменника. Перша відміна іменників. Прийменники. Особові та зворотній займенники. Синтаксис простого речення.

Мета та короткий зміст: Дати поняття про граматичні категорії іменника, навчити знаходити іменник у словнику, вміти відмінювати іменники I відміни, знати правило роду та винятки. Правила відмінювання прикметників жіночого роду на –а. Дієслово *esse*. Заперечення.

Усне опитування. Перевірка виконання домашнього завдання .

Лексико-граматичні вправи: відмінювання та морфологічний аналіз іменників. Лексичний мінімум.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 15-17; 26-27.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 12-16.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 18-21.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичне заняття 3 (2 год.)

Тема: Граматичні категорії дієслова. Чотири дієвідміни латинського дієслова. Основні форми дієслова (словникові форми). Три основи латинського дієслова. Часи системи інфекта. Наказовий спосіб. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану.

Мета та короткий зміст: Дати поняття про граматичні категорії дієслова.

Навчити знаходити дієслово в словнику, визначати дієвідміну. Утворювати та перекладати форми наказового способу. Навчити утворювати та перекладати форми теперішнього часу в активній та пасивній формі. Знати особові закінчення. Знати правило вставних голосних. Вміти робити морфологічний аналіз дієслова. Навчити студентів розрізняти форму і значення дієслів у пасивному стані, вміти утворювати форми пасивних інфінітивів усіх дієвідмін у теперішньому часі, знати пасивні особові закінчення, уміти будувати речення пасивної конструкції, перетворювати активну конструкцію на пасивну, знати правила вживання Ablativus instrumenti, Ablativus auctoris.

Усне опитування, перевірка домашнього завдання.

Вправи на трансформацію активної конструкції в пасивну.

Переклад тексту з граматичним коментарем.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 29-31.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 144.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 38-40.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичне заняття 4 (2 год.)

Тема: Друга відміна іменників. Особливості відмінювання іменників чоловічого та середнього роду. Прикметники першої та другої відмін. Присвійні займенники. Правила відмінювання прикметників I-II відмін та займенників, узгодження прикметника з іменником.

Мета та короткий зміст: Навчити студентів визначати іменники II відміни, знати відмінкові закінчення та відмінності парадигм на **-us, -er, -um**, вивчити правило середнього роду, винятки за родом. Виробити у студентів навички утворення форм чоловічого, жіночого та середнього роду від прикметникової основи, відмінювати латинські прикметники з відмінковими закінченнями I і II відмін, відмінювати займенникові прикметники та вказівні займенники; узгоджувати прикметники і займенники з іменниками.

Перевірка виконання домашнього завдання.

Письмовий експрес-контроль.

Вправи на відмінювання.

Лексичний мінімум .

Читання та переклад латинських сентенцій з морфологічним аналізом іменників та прикметників.

Лексико-граматичні вправи: узгодження прикметників з іменниками, відмінювання словосполучень за першою та другою відмінами.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С.21-22; 23-26.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 16-18;29-30, 43-44.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / 4.Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 27-28; 28-31,33.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Змістовий модуль II

Практичне заняття 5 (2 год.)

Тема: Часи системи інфекта: минулий та час майбутній час I недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану. Дієслова складені з esse.

Мета та короткий зміст: Навчити студентів утворювати і перекладати дієслівні форми минулого та майбутнього часу недоконаного виду

активного і пасивного стану, знати відповідні суфікси .

Перевірка виконання домашнього завдання.

Переклад текстів з морфологічним аналізом.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 32-36, 39-42
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 59-61.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 41-44, 45-48.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичне заняття 6 (2 год.)

Тема: Третя відміна іменників.

Мета та короткий зміст: Дати визначення іменників III відміни та найуживаніші родові закінчення цих іменників, пояснити правила поділу іменників III відміни на три групи (приголосну, голосну та мішану), вивчити відповідні відмінкові закінчення для всіх трьох груп, мати поняття про сигматичний і асигматичний номінатив, уміти визначати основу іменника і форму номінатива за основою, знати особливості відмінювання окремих іменників III відміни (**vis, bos, Iuppiter** та ін.)

Перевірка виконання домашньої роботи.

Опрацювання вокабуляру теми.

Лексико-граматичні вправи: відмінювання іменників; узгодження прикметників першої групи з іменниками третьої відміни, відмінювання словосполучень.

Читання та переклад текстів та латинських сентенцій з граматичним коментарем.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 44-50.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 18-24.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 49-56.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичне заняття 7 (2 год.)

Тема: Прикметники третьої відміни. Правила відмінювання прикметників трьох, двох й одного родових закінчень. Дієприкметники активного стану теперішнього часу. Ступені порівняння прикметників: звичайний, вищий, найвищий. Синтаксис відмінків при ступенях порівняння. Прислівник.

Мета та короткий зміст: Навчити студентів давати визначення прикметників III відміни, знати правила їх поділу на три групи (трьох, двох та одного закінчення), знати правила запису цих прикметників у словнику, вміти відмінювати та узгоджувати прикметники III відміни з іменниками за родом. Уміти утворювати дієприкметники теперішнього часу активного стану, відмінювати їх та узгоджувати з іменниками.

Письмовий тест.

Опрацювання вокабуляру теми.

Лексико-граматичні вправи: визначення основи іменників і прикметників; узгодження прикметників з іменниками, відмінювання словосполучень.

Переклад та граматичний аналіз текстів.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 58-67.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 29-32; 38.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 57-63, 95-99.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Змістовий модуль II.

Практичне заняття 8 (2 год.)

Тема: Часи системи перфекта активного стану. Основні форми та основи дієслова. Активний стан доконаного виду дієслова: Perfectum, Plusquamperfectum, Futurum II indicativi activi.

Мета та короткий зміст: Знати значення та призначення основних словникових форм дієслова, вміти утворювати їх для правильних дієслів, знаходити в словнику. Уміти утворювати та перекладати особові форми часів Perfectum indicativi activi, plusquamperfectum indicativi activi, futurum II indicativi activi.

Усне опитування.

Вправи на утворення дієслівних форм.

Переклад тексту з граматичним коментарем.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 81-83; 92-97.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 65-67.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 67-69; 82-83.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичне заняття 9 (2 год.)

Тема: Дієприкметник минулого часу пасивного стану. Часи системи перфекта пасивного стану. Participium perfecti passivi. Perfectum, plusquamperfectum, futurum II indicativi passivi.

Мета та короткий зміст: Виробити у студентів навички утворювати дієприкметникові форми минулого часу пасивного стану з трьох родовими закінченнями, відмінювати дієприкметник минулого часу пасивного стану за парадигмами I-II відмін, утворювати та перекладати особові форми часів пасивного стану минулого часу дійсного способу.

Письмовий експрес-контроль.

Вправи на утворення пасивних дієслівних форм.

Переклад тексту з граматичним коментарем.

Рекомендована література

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 101; 117-121.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 68-69.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 70-72; 84-85.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичне заняття 10. (2 год.)

Тема: Числівник. Розряди числівників. Творення і відмінювання кількісних і порядкових числівників. Розділові і прислівникові числівники. Вживання відмінків при числівниках. Римський календар. Римські міри і гроші.

Мета та короткий зміст: Навчити студентів визначати розряди числівників, їх рід, число та відмінкову форму, визначати римські числа та дати, відмінювати та узгоджувати числівники з іменниками.

Перевірка виконання домашнього завдання.

Вправи на визначення числівників.

Відмінювання числівників.

Переклад текстів з граматичним коментарем.

Лексичний мінімум.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 133-135.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С.5—54; 192-195 .
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 168-178.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичне заняття 11. (2 год.)

Тема: Інфінітиви. Інфінітивні звороти. Знахідний з інфінітивом. Називний з інфінітивом. Особливості перекладу синтаксичних конструкцій.

Мета та короткий зміст: Виробити у студентів навички утворювати форми інфінітивів активного і пасивного станів теперішнього, минулого і майбутнього часів для дієслів усіх дієвідмін. Знати правила утворення й перекладу відповідними підрядними реченнями латинських синтаксичних конструкцій *Accusativus cum Infinitivo* та *Nominativus cum Infinitivo* з додаванням необхідних сполучників. Знати, які дієслова керують синтаксичними конструкціями.

Перевірка виконання домашньої роботи .

Читання латинських філософських сентенцій.

Переклад текстів з граматичним аналізом синтаксичних зворотів *Accusativus cum Infinitivo* та *Nominativus cum Infinitivo*.

Рекомендована література

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 124-131.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 148-150.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 86-94.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичне заняття 12. (2 год.)

Тема: Умовний спосіб. Творення часів умовного способу. Функції кон'юнктива у незалежному реченні.

Мета та короткий зміст: Дати визначення кон'юнктиву. Уміти утворювати особові форми часів кон'юнктива. Знати правила перекладу латинських дієслівних форм кон'юнктива в незалежних реченнях.

Перевірка виконання домашньої роботи.

Письмове опитування.

Читання та переклад гімну студентів з граматичним коментарем.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 147-152.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 159-160.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 124-130.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Практичні заняття 13-14 (4 год.)

Тема: Синтаксис складного речення. Підрядні речення мети, додатка, наслідку. Підрядні речення часу, причини. Умовні періоди. Непряме питання. Правило узгодження часів.

Мета та короткий зміст: Класифікація підрядних речень, способи перекладу на українську мову.

Перевірка виконання домашнього завдання.

Переклад складнопідрядних речень, усне та письмове опитування.

Переклад та граматичний аналіз (синтаксичний та морфологічний) фрагментів

оригінальних творів латинських авторів.

Рекомендована література:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – С. 156-169.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – С. 162 -174.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – С. 131-134; 137-139;143-146.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоєвропа», 1993. – 320 с.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ (28 год.)

Змістовий модуль I (14 год.)

Тема 2. (2 год.) Перша відміна іменників. Прийменники. Вживання прийменників з акузативом і аблативом. Прийменники з двома відмінками. Особові займенники, зворотний займенник.

1. Зробити конспект теоретичного матеріалу.
2. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 3. (2 год.) Дієслово. Наказовий спосіб. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану.

1. Зробити конспект теоретичного матеріалу: Синтаксис пасивної конструкції. Вживання відмінків Ablativus auctoris, Ablativus instrumenti. Інфінітив теперішнього часу пасивного стану.
2. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 4. (2 год.) Друга відміна іменників. Прикметники I-II відмін. Присвійні займенники. Займенникові прикметники.

1. Зробити конспект теоретичного матеріалу: Присвійні займенники. Займенникові прикметники.
2. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.
3. Вивчити лексичний мінімум та сентенції.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 5. Часи системи інфекта: минулий та майбутній час I недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану. (2 год.)

1. Зробити конспект теоретичного матеріалу: Дієслова складені з esse.
2. Перекласти текст, зробити граматичний аналіз.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 6. (2 год.) Третя відміна іменників. Типи відмінювання (приголосний, голосний, мішаний)

1. Вивчити лексичний мінімум.
2. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.
3. Вивчити сентенції.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 7. (2 год.) Прикметники третьої відміни. Ступені порівняння прикметників. Прислівник.

1. Зробити конспект теоретичного матеріалу: Ступені порівняння прикметників: звичайний, вищий, найвищий. Описові ступені.

Суплетивні ступені порівняння прикметників. Синтаксис відмінків при ступенях порівняння прикметників. Ablativus comparationis. Genetivus partitivus. Прислівник.

2. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 8 . (2 год.) Четверта та п'ята відміни іменників.

1. Зробити конспект теоретичного матеріалу.
2. Опрацювати вокабуляр теми.
3. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.

Література: [1], [2], [3], [4].

Змістовий модуль II (14 год.)

Тема 9. (2 год.) Розряди займенників. Особливості відмінювання вказівних, означальних, питальних, неозначених, відносних, заперечних займенників.

1. Зробити конспект теоретичного матеріалу.
2. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 10. (4 год.) Часи системи перфекта активного та пасивного стану. Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова. Недостатні дієслова. Безособові дієслова. Особливості відмінювання. Способи творення та особливості використання герундія та герундива. Особливості перекладу віддієслівних іменних форм.

1. Зробити конспект теоретичного матеріалу.
2. Переклад тексту з граматичним коментарем.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 11. (2 год.) Розряди числівників. Кількісні, порядкові, дробові числівники, числівникові прислівники. Творення числівників.

Відмінювання числівників. Синтаксис числівників.

1. Опрацювати вокабуляр теми.
2. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.
3. Перекласти тексти, зробити морфологічний аналіз числівників.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 12. (4 год.) Інфінітивні звороти: Accusativus cum infinitivo, Nominativus cum infinitivo.

1. Зробити конспект теоретичного матеріалу.
2. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 13. (2 год.) Умовний спосіб. Форми кон'юнктива. Функції кон'юнктива у незалежних реченнях. Гімн студентів.

1. Зробити лексико-граматичні вправи з підручника.
2. Вивчити гімн студентів "Gaudeamus".

Література: [1], [2], [3], [4].

Тема 14. (4 год.) Синтаксис складного речення.

1. Зробити переклад та граматичний аналіз (синтаксичний та морфологічний) латинських текстів.

Література: [1], [2], [3], [4].

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання
Змістовий модуль I.			
Тема 7. (2 год.) Ступені порівняння прикметників. Прислівник. Творення прислівників від прикметників. Ступені порівняння прислівників.	Письмовий експрес-контроль	5	
Змістовий модуль II.			
Тема 10. (4 год.) Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова. Недостатні дієслова. Безособові дієслова. Віддієслівні іменні форми. Герундій та герундив. Способи творення та особливості використання герундія та герундива.	Індивідуальна перевірка	5	
		<i>Разом: 10 балів</i>	

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення учнів із дисципліни «Латинська мова» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Практичні заняття	по 10 балів
2.	Модульні контрольні роботи	по 25 балів
3.	Самостійна робота	по 5 балів

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік, іспит.
- **Методи письмового контролю:** домашні роботи (лексико-граматичні вправи, переклад слів, речень, текстів), тестовий контроль, модульні контрольні роботи.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульні контрольні роботи.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

**Розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення
дисципліни “Латина”.**

№	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одинць	Разом
1.	Відповідь на практичному занятті	10	14	140
2	Відвідування практичного заняття	1	14	14
	Виконання завдань самостійної роботи	5	2	10
4.	Модульна контрольна робота (у т.ч. виконання тестового контролю)	25	2	50
Максимальна кількість балів				214

Коефіцієнт розрахунку: $214 / 100 = 2,14$

Разом: 214 балів (коефіцієнт – 2,14)

Усього балів – 100.

Кількість балів за роботу на практичних заняттях, під час виконання самостійної залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ відповідність поставленій комунікативній меті;
- ✓ оформлення висловлювання згідно вивчених граматичних правил;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти теоретичного матеріалу (пояснення матеріалу на практичних заняттях та опрацювання матеріалу підручників);
- ✓ підручники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ комплект друкованих модульних контрольних робіт.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Корж Н.Г., Шведов С.А. Латинська мова: Підручник для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосвітніх шкіл / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К.: Абрис, 1995. – 288 с.
2. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів: Світ, 1993. – 336 с.
3. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова: Підручник для студентів-істориків / Н.М. Яковенко, В.М. Трипуз. – К.: Вища школа, 1993. – 360 с.
4. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. 500 крилатих висловів. Тексти. Латино-український словник. – К.: «Індоевропа», 1993. – 320 с.

Додаткова:

1. Кацман Н.Л., Ульянова И.Л. Латинский язык: Учеб. для лицеев и гимназий. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАЛОС, 1999. – 456 с.
2. Крылатые латинские выражения / Авт.-сост. Ю.С.Цыбульник; Худож.-оформ. Б.Д.Бублик, В.А.Мурлыкин. – М.: ООО «Издательство АСТ»; Харьков: «Фолио», 2003. – 830 с.
3. Мирошенкова В.У. Латинский язык для гуманитарных ВУЗов. - М.: Владос, 2002. – 310 с.
4. Сенів М.Г., Скорина Л.П., Постова Н.С. Porta antiqua: Підручник з латинської мови для учнів гуманітарних коледжів, ліцеїв, гімназій / За ред. М.А. Собуцького. – СІНТО, 1994. – 272 с.
5. Яковенко Н., Миронова В. Латинська мова: Підручник. – Львів: Видавництво УКУ, 2002. – 468 с.
6. Smolska, L., Olischuk R *Lingua Latina. Pars I. Morphologia* / Скрипти. — Львів: Кафедра класичних мов Українського Католицького Університету, 2003. – 196 с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.medievist.org.ua/> українська латинськомовна література (дивись: <http://www.medievist.org.ua/search/label/Філософія>).
2. http://www.vatican.va/latin/latin_index.html біблія.